

M. 16257: 1-2.

Skåne
Luggude hd.
Hägeröds sn
uppt. år 1961

Uppt. ö. bev. av
vagnmakare Iren Persson,
Hägeröd
född år 1879 i Hägeröd

Vagnmakare och vagnmakeri. s. 1-2. LU F 110.

10/10-61

Till Folklivsarkivet i Lund

Som svar på förfrågan, så jag härmed meddela
 jag är född 5/2 1899 i Hägeröds församling i
 Simmslberga, mina föräldrar hade där ett gläsgverkstug
 tillhörande Simmslberga gård, han hade en
 tid varit i vagnmakarslära och agerade vid
 gårdens som gårdsnickare, vi hade en veckstad
 hemma där jag i mycket tidiga år fick läsa
 att göra till att reparera gammal vagn och
 andra snickerier, jag har inte varit någon annan lära.
 1906 övertog jag torpet som genom sammanslagning med
 ett annat utökats till ett 50 tändlands arrendehemmar
 men sedan om landtbruket skulle jag ändå vagn-
 makeriet jag hade en fotagenmetall, landsäg av egen
 tillverkning samt riktholm. W B Eriksson Östkyrkö.
 Till honom gjorde jag skattväreskalmar i många
 tusental samt mindre fackvagnar samt en del
 gjäre balstervagnar till andra landtbrukare
 1934 lämnade jag landtbruket, hade änt innan
 byggt veckstad o boningshus i Hägeröd
 jag hade färdt en säckpösk i 3 år från ett småbruk
 här och i näsköter har hade det färdt året 4 ke
 i veckan, sedan hade jag en veckan som hälsade
 på veckstaden med 40 ke i veckan som begrundningen
 har arbetat hos mig förpassande, men som egen företagare
 vid sedan om mitt eget arbete.

VAGNMAKARE OCH VAGNMAKERI

(Frågelista avsedd att besvaras av yrkesmän)

Angiv på uppteckningsblankettens baksida Edert (och om det gäller olika personer den skildrade hantverkarens) födelseår, födelsesocken samt den ort där Ni (resp. han) haft sin huvudsakliga verksamhet. Uppgiv även Edra (resp. hans) föräldrars yrke, härkomst och levnadsförhållanden.

När och var kom Ni i lära? Varför kom Ni att börja hos just denne mästare? Varför ville Ni bli vagnmakare? Hur skedde anställningen? Hur mycket fick Ni betala i läropeng? Hur lång var lärotiden och hur var betalningen för de olika åren? Lärde Ni på kontrakt? Vilka fordringar funnos för att bli gesäll? Hur tillgick härvid? Skillnaden mellan ställningen som lärling och gesäll?

Var och under vilka villkor har Ni arbetat som gesäll? I någon stad eller i utlandet? Skillnader i utbildningen i stad och på landsbygd eller på olika orter? Vilken nytta har Ni haft av den utbildning Ni fått utanför hemorten? Har Ni i Eder fortsatta verksamhet tillämpat nyheter i vagnmodeller, tillverkningsmetod etc, som Ni under gesälltiden inhämtat på annat håll.

När och var satte Ni upp egen vagnmakerirörelse? Hur skedde detta? Vad var anledningen till valet av verksamhetsort? Var vagnmakeriet kombinerat med någon annan förvärvskälla? Var vagnmakeriet huvudnäring eller bisyssla? Fanns andra vagnmakare i bygden? Hur långt sträckte sig Eder egen kundkrets? Hur fick Ni kunder? Bestod kundkretsen av mer än bygdens bönder?

Var Ni med i någon vagnmakeriförening? Vilka fördelar medförde detta?

Vilken personal hade Ni under olika tider av Eder verksamhet? Läropojkar och gesäller? Varifrån kom dessa (hantverkarhem, bondehem, torparhem etc?) Deras arbetstid, behandling, avlönings- och bostadsförhållanden?

verkstoder har en galpsta 1/4 x 9 meter
 maskinriet består av bandsåg rikthypel
 plankhypel träsmaskin med ritsmaskin, långkälsbe-
 maskin cirkelsåg svarf med laser luffpås bandpås
 o plankpås. spantlöst ombesörje verkstaden är kullestjärn
 Planken köper jag med för O Perssons sågverk i Kägsjö
 vagnutvecklingen som också hjälper o dylikt är mest det
 i stället har kommit hjälper till såmaskiner o gördningspudlar
 som jag har en kundstuds av förskick tillåta Skolor
 Sällskapet Skolmestarens Enligt Björn Heidman Skolor
 inga vagnar tillverkades på lopp, såldes alltså genom mellanskred
 när jag köpte en gammal lastvagn på auktion
 18 90 på hjulen var spikat spenar ser stycken
 att sammanhålla löslena dels att förhindra slitning
 när vi vid senare tillfälle skulle omkänna hjulen
 befanns det att under spenarna var byggat hål och
 isblott träplagg som för att hindra blitage på dessa
 de hade givits vis varit beqväm utan nägel beslag
 packvagnar o eskebanger osv. här se mest förkomma och
 kom lördagen 1940 var äkvagnar mest se bruk och bitarna
 kom 1942 köpte jag en ny eskebodel som jag ännu har i bruk
 Jag får kanske tillägga att jag trots minn 82 är ännu
 dagligen är i arbete på verkstoden, bland andra arbete
 kan jag nämna en 20 fots bäl av ek av esu-tillverkning
 o får eget bruk har den i Skidvagn Kägsjö den 9/10 1961
 Ovan Persson

Beskriv verkstaden, dess utseende och inredning. De olika verktygen och deras benämningar? Förbättringar av utrustningen under den tid Ni minnes. Vilka och när?

Samarbete mellan Eder och någon närboende smed? Vari bestod detta? Beställde bönderna sina vagnar hos Eder eller hos smeden?

Beskriv olika arbetsprocedurer.

Hur och varifrån skaffade Ni timmer? Särskilda träslag för olika tillverkningar? Hur betalades timret? Byteshandel?

Vilka olika slag av fordon tillverkade Ni? Fanns hantverkare som specialiserade sig på vissa tillverkningar eller särskilda åkdonstyper? Vilka? Hur var konkurrensen mellan olika vagnmakare? Konkurrans från stadsvagnmakare, göingar, smålänningar eller andra?

Gjorde Ni vagnar eller andra fordon på lager eller sålde på marknader? Såldes vagnarna genom någon mellanhand t.ex. byhandlaren eller kringresande försäljare. Vad var priserna på vissa vagnstyper under olika tider? Vilken tid var ekonomiskt mest gynnsam under Eder verksamhet som vagnmakare? Hur lång tid åtgick för att tillverka en vagn hantverksmässigt? Satte Ni Edert namn, bomärke eller firmastämpel på Edra tillverkningar?

När infördes olika nyheter i vagnstillverkningen? Vet Ni när järnomsplagna hjul infördes och hur de tidigare hjulen voro behandlade? Vem tjärade eller målade vagnarna? Sålde Ni mest enspännar- eller tvåspännarvagnar?

Berätta om de vagnstyper som voro i bruk i bygden och när nya typer infördes. Olikheter mellan bönder och herrskap. När kommo t.ex. charabanger, viktoriavagnar och landåer i bruk hos bönderna. Hos vilka bönder kom de tidigast i bruk. Hur länge hade de förut funnits hos herrskapen i bygden. När började de ersättas av bilar. När var de praktiskt taget helt ur bruk?

....